

TEŞKİLAT-I MAHSUSA’NIN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI’NDAKİ FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Çağdaş YÜKSEL

Arş. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, cyuksel@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2230-3702

Yüksel, Çağdaş. “Teşkilat-ı Mahsusa’nın Birinci Dünya Savaşı’ndaki Faaliyetlerine Genel Bir Bakış”. ulakbilge, 48 (2020 Mayıs): s. 555–565. doi: 10.7816/ulakbilge-08-48-06

ÖZ

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasından hemen sonra Almanya ile bir ittifak antlaşması imzalamıştır. İttifak antlaşması sonrasında, izlenecek politikayı belirlemek üzere İttihat ve Terakki’nin önde gelenleri arasında yapılan toplantıda siyasi ve askeri hedefler belirlenmiştir. Bu toplantıda ayrıca orduya yardım için gayri nizami harp yürütecek olan Teşkilat-ı Mahsusa’nın kurulmasına da karar verilmiştir. Teşkilatın Almanya ile imzalanan ittifaktan hemen sonra kurulması Almanya’nın da bu tarz bir girişime sıcak baktığını göstermektedir. Teşkilat-ı Mahsusa, Enver Paşa’nın teklifi ile Harbiye Nazırlığı’na bağlı olarak kurulmuştur. Teşkilatı Mahsusa’nın başına gayri nizami harp ile ilgilenen Süleyman Askeri Bey getirilmiştir. Ondan sonraki iki başkan da asker kökenli kişiler arasından seçilmiştir. Teşkilatın çekirdeğini İttihatçı subaylar oluşturmuşlardır. Teşkilat-ı Mahsusa Birinci Dünya Savaşı boyunca Balkanlar, Kafkasya, Fas, Trablusgarp, Afganistan, İran, Irak ve Suriye gibi pek çok bölgede faaliyette bulunmuştur. Fakat savaş süresince Teşkilat-ı Mahsusa bazı değişimler geçirmiştir. Bir sivil olan Ali Başhampa’nın başkan olmasından sonra teşkilatın adı Umur-ı Şarkiye Dairesi olmuş, teşkilat daha merkezi ve sivil bir hale gelmiştir. Bu değişim sonrasında teşkilat askeri faaliyetten çok propaganda faaliyeti yürütmeye başlamıştır. Bu makalede Birinci Dünya Savaşı sırasında Teşkilat-ı Mahsusa’nın yürüttüğü faaliyetler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teşkilat-ı Mahsusa, Enver Paşa, İttihat ve Terakki, Osmanlı Devleti

Makale Bilgisi

Geliş: 23 Mart 2020

Düzeltilme: 22 Nisan 2020

Kabul: 30 Nisan 2020

Giriş

Teşkilat-ı Mahsusa Birinci Dünya Savaşı sırasında önemli görevler üstlenmiştir. Bu çalışmada Teşkilat-ı Mahsusa'yı daha iyi anlamak için teşkilatın ne amaçla kurulduğu ve Birinci Dünya Savaşı sırasında ne gibi faaliyetler yürüttüğü belgelere dayanarak incelenecektir. Böylece belgelere dayanan bir Teşkilat-ı Mahsusa portresi çizilerek, teşkilat hakkında ortaya atılan abartılı ve uydurma fikirlere cevap verilecektir. Teşkilatın faaliyetlerinin kolay anlaşılması için yapılan girişimler coğrafya coğrafya ve özet olarak anlatılacaktır. Yürütülen operasyonlar ve sonuçları hakkında bilgi verilerek okuyucunun Teşkilat-ı Mahsusa'yı kolayca anlaması umulmaktadır. Gerçek bir Teşkilat-ı Mahsusa portresi çizebilmek için sadece belgelere dayanan bilgilere yer verilmiş güvenilirliği tartışmalı olan hususlar makaleye dahil edilmemiştir.

1-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Birinci Dünya Savaşı'ndaki Faaliyetleri

İttihat ve Terakki iktidara gelene kadar varlığını gizli bir örgüt olarak sürdürmek zorunda kalmıştır. Cemiyet çok çeşitli yapıda gruplardan oluşmuştur. Cemiyet içinde bu gruplarda özellikle subaylar çoğunluğu teşkil etmişlerdir. Bu subayların Balkanlarda komitalarla mücadele ederken kazandıkları deneyim cemiyetin sonraki faaliyetlerine yansımıştır. Böylece İttihat ve Terakki içinde gayri nizami harbe yatkın bir grup oluşmuştur (Tekin, 2017: 67). Bu grubun da etkisiyle Almanya ile yapılan ittifak sonrasında Teşkilat-ı Mahsusa kurulmuştur (Tetik, 2014: 15). İttihat ve Terakki Cemiyeti içindeki asker-sivil mücadelesi de bu teşkilatın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Teşkilat-ı Mahsusa bir bakıma İttihat ve Terakki'nin fedailerinin bir araya toplandığı bir yapı olmuştur (Tekin, 2017: 10). Teşkilat-ı Mahsusa'nın başına Enver Paşa'nın yakın arkadaşı Süleyman Askeri Bey getirilmiştir. Teşkilatın görevi bir yandan istihbarat toplamak diğer yandan da gayri nizami harp yürütmek olarak belirlenmiştir. Teşkilat savaşın başında daha çok askeri girişimlerde bulunurken 1916 yılından itibaren daha çok istihbarat ve propaganda faaliyetlerine yönelmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa savaş boyunca farklı coğrafyalarda birçok girişimde bulunmuştur. Birinci Dünya Savaşı arifesinde Osmanlı Devleti yönetiminde olanlar devletin varlığını sürdürebilmesi için güçlü bir devletle ittifak içinde olunmasını kaçınılmaz görmüşlerdir (Kabacalı, 2000: 31). İttihat ve Terakki bu yüzden savaşın başlamasından önce büyük devletlerden biri ile askeri bir ittifak yapabilmesi için birçok girişimde bulunmuştur. Bunlara karşın İtilaf Devletleri'nin Osmanlı Devleti'nin girişimlerini karşılıksız bırakması İttihat ve Terakki yönetimini Almanya ile ittifaka itmiştir (Akşin, 1991: 9). Almanya'nın savaşı kazanacağını düşünen Enver Paşa da bu ittifakın gerçekleşmesi için yoğun çaba göstermiştir. Halifenin, İtilaf Devletleri'nin kontrolü altında yaşayan Müslümanlar üzerindeki etkisinden faydalanmak isteyen Almanya Osmanlı Devleti ile ittifak yapmayı kabul etmiştir (Ortaylı, 2004: 139). Almanya, Osmanlı Devleti'nin cihat ilan etmesinin savaş üzerinde büyük etki yapacağını düşünmüştür. Almanya ile imzalanan ittifak sonrasında Osmanlı Devleti savaş için hazırlanmaya başlamıştır. Bu kapsamda ordunun desteklenmesi ve sömürgelerdeki Müslümanlara yönelik propaganda yapılması için Teşkilat-ı Mahsusa kurulmuştur.

1.1-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya'daki Faaliyetleri

Osmanlı Devleti, Almanya ile ittifak imzaladıktan sonra Birinci Dünya Savaşı için hazırlanmaya başlamıştır. Bu hazırlıkların başında Rusya'ya karşı harekete geçmek ilk sırada yer almıştır. Enver Paşa, Osmanlı Devleti savaşa girmeden önce Almanya'ya destek olmak için Rusya'ya karşı Kafkasya'da gayri nizami harp yürütmeye karar vermiştir. Gönderilen çeteler vasıtasıyla Kafkasya'daki toplulukların Rusya'ya karşı ayaklandırılmaları tasarlanmıştır (Denker, 2006: 28). Devlet savaşa girince bu girişimin Osmanlı ordusuna kolaylık sağlayacağı düşünülmüştür. Bu

girişim Osmanlı Devleti'nin Teşkilat-ı Mahsusa aracılığıyla Birinci Dünya Savaşı'nda yürüttüğü ilk girişim olmuştur. Kafkasya'da çıkabilecek bir ayaklanmanın Rus ordularını bölerek Almanya'yı rahatlatacağı düşünülmüştür. Böylece Osmanlı Devleti'nin savaşa girmeden Almanya'ya destek vermeye çalıştığı görülmektedir. Bu girişim Osmanlı Devleti'nin savaşa girmeye karar verdiğini ancak henüz savaşa girmeye hazır olmadığını göstermektedir. Kafkasya'ya gönderilen çetelerden Kafkasya'daki toplulukları örgütleyerek Rusya'ya karşı bir ayaklanma çıkarmaları istenmiştir. Bu tarz faaliyetleri daha derli toplu yürütmek için Kafkas İhtilal Cemiyeti kurulmuştur. Çetelerden aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi durumunda Rus kuvvetlerinin sevkıyat konvoylarına saldırımları istenmiştir (ATASE, BDH, K. 1830, D. 12, F. 13 ve ATASE, BDH, K. 249, D. 1036, F. 18). Ancak Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi sonrasında çete liderleri doğrudan Rus ordusuna karşı savaşmaya karar vermişlerdir. Bunun için Teşkilat-ı Mahsusa Başkanı Süleyman Askeri Bey'den izin istemişlerdir. Kafkasya'da görev yapmak için oluşturulan çetelerin başında bulunan Bahattin Şakir Bey, Rıza Bey ve Nail Bey Rus kuvvetlerine karşı savaşmak için istekli olmuşlardır. Fakat bu düşünceleri kendilerine verilen görevle çelişmiştir. Süleyman Askeri Bey'in planına göre gönderilen çetelerden öncelikle Kafkasya'da Ruslara karşı bir ayaklanma çıkarmaları ve daha sonra Rus ordusunun lojistik faaliyetlerine saldırımları talep edilmiştir. Buna rağmen çeteler Ruslarla savaşmak için hazırlanmışlardır. Bunun yanı sıra Bahattin Şakir Bey Doğu Anadolu'daki Ermeni temsilcileri ile görüşerek Rus ordusuna yapacağı saldırıda onlardan destek istemiştir. Buna karşılık Rusya da Ermenilerden Osmanlı Devleti'ne isyan etmelerini talep etmiştir. Rusya'nın girişimleri daha başarılı olmuş ve Ermeniler Osmanlı Devleti'ne birçok sorun yaratmışlardır. İttihat ve Terakki içindeki nüfuzuna güvenen Bahattin Şakir Bey Teşkilat-ı Mahsusa Başkanı Süleyman Askeri Bey'in emirlerine karşı çıkmış ve Ruslarla savaşmaya karar vermiştir. Yeterli ateş gücünden ve eğitilmiş personelden yoksun olmasına rağmen Rus ordusuna karşı saldırıya geçmiştir (Tetik, 2014: 324). Bunun üzerine Süleyman Askeri Bey çete liderlerine kendilerine verilen görevi hatırlatmış ve daha önce yapılan plana bağlı kalmalarını istemiştir. Fakat uyarıları etkili olmamış ve çeteler Ruslarla savaşmaya devam etmişlerdir (BOA, DH ŞFR, D. 49, G. 23, 1). İttihat ve Terakki içindeki etkinliğini kullanan Bahattin Şakir Bey sorun yaşadığı Süleyman Askeri Bey'in görevden alınarak Irak Cephesi'ne gönderilmesini sağlamıştır (Şimşek, 2008: 143). Böylece çetelerin kendi başlarına hareket etmesinin önü açılmıştır Bundan cesaret alan Bahattin Şakir Bey, Rıza Bey ve Nail Bey ve daha sonra yeni bir çete ile bölgeye gönderilen Yakup Cemil Bey Rus kuvvetleri ile savaşmaya devam etmişlerdir. Ancak Rus ordusu bu çeteleri kolayca mağlup etmiştir (Tetik, 2014: 324). Bu durum bölgede pek çok sorunun yaşanmasının önünü açmıştır (Bilgin, 2017: 422). Aynı dönemde Rus ordusu ile savaşan Osmanlı ordusu da Sarıkamış'ta mağlubiyet yaşamıştır. Bu gelişme sonrasında Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya'ya yönelik girişimi sonuçsuz kalmıştır. Teşkilat-ı Mahsusa Başkanlığı'na Ali Başhampa'nın getirilmesiyle beraber teşkilatın politikası değişmeye başlamıştır. Askeri girişimler yerini daha çok istihbarat ve propaganda faaliyetlerine bırakmıştır. 1917 yılında Rusya'da yaşanan devrim Osmanlı Devleti ve Teşkilat-ı Mahsusa için büyük bir fırsat teşkil etmiştir. Özellikle Kafkasya'da oluşan güç boşluğu devleti harekete geçmek için önemli ölçüde teşvik etmiştir. Fakat yürütülen askeri operasyonlar ve başlatılan propaganda istenilen neticeyi doğuramamıştır. Bunda en çok Osmanlı Devleti'nin savaşı kaybetmesi etkili olmuştur. Böylece Birinci Dünya Savaşı'nda Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya'ya yönelik faaliyetleri sonuçsuz kalmıştır.

1.2-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Irak'taki Faaliyetleri

Birinci Dünya Savaşı'nın ilk aylarında İngilizlerin Irak'a saldırması Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmıştır. Bölgede az sayıda ordu kuvveti bulunması nedeniyle Irak'ı Teşkilat-ı Mahsusa'nın savunmasına karar verilmiştir. Bahattin Şakir Bey'in etkisiyle bu görev için Teşkilat-ı Mahsusa Başkanı Süleyman Askeri Bey görevlendirilmiştir (BOA, BEO, D. 3629, G. 272130, 3). Böylece ordu bulundurulmadan Irak'ın savunulması tasarlanmıştır (Şimşek, 2008: 156). Bölgeye gönderilen Süleyman Askeri Bey'den aşiretlerden gönüllü asker toplayarak onlardan bir kuvvet oluşturmaları ve oluşturduğu kuvvetle İngilizleri Irak'tan çıkartması istenmiştir. Kendisine yardımcı olmak üzere az sayıda düzenli birlik de verilmiştir (ATASE, BDH, K. 1830, D. 12, F. 7-1). Aşiretlerden toplanan gönüllülerden askeri bir kuvvet oluşturulmuştur. Süleyman Askeri Bey elindeki bu kuvvetle İngilizlere karşı bazı başarılar elde etmiştir. Ancak katılımın az sayıda olması nedeniyle planladığı kadar birlik oluşturamamıştır. Buna karşın takviye alan İngilizler sonunda kendisini mağlup etmişlerdir. Şuaybiye'de yaşanan bu yenilgi nedeniyle Süleyman Askeri Bey intihar etmiştir. Böylece Teşkilat-ı Mahsusa'nın Irak'taki askeri operasyonu sonuçsuz kalmıştır. Bölgeye İngilizleri durdurmak için düzenli ordu birlikleri gönderilmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa Irak'ta propaganda faaliyeti de yürütmüştür. Irak'ta gönüllü toplayabilmek için yoğun bir şekilde cihat propagandası yapılmıştır. Buna karşılık İngiltere de aşiretleri Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklandırmak için propaganda yürütmüş ve büyük miktarda para dağıtmıştır. İngilizlerin faaliyeti oldukça başarılı olmuş ve pek çok Irak aşireti Osmanlı Devleti'ni desteklememiştir (Stoddard, 2003: 123). Süleyman Askeri Bey'in projesinin başarısız olmasının temel nedeni bu olmuştur. Teşkilat-ı Mahsusa'nın yenilgisi sonrasında bölgeye gelen Halil Paşa yönetimindeki düzenli ordu birlikleri İngilizleri mağlup etmişlerdir. Orduya destek olmak için Teşkilat-ı Mahsusa bölge aşiretlerini kazanmaya çalışmış ve İngilizlerin girişimlerini önlemeye çalışmıştır. Fakat Irak'taki İngiliz kuvvetlerinin sayısı savaş boyunca artmış ve savaşın sonunda İngiltere Osmanlı Devleti'ni Irak'tan çıkartmıştır.

1.3-Teşkilat-ı Mahsusa'nın İran'daki Faaliyetleri

Birinci Dünya Savaşı süresince Teşkilat-ı Mahsusa İran'da pek çok faaliyet yürütmüştür (BOA, HR SYS, D. 2337, G. 3, 34 ve ATASE BDH, K. 1828, D. 1, F. 1-19). Teşkilatın İran'a yönelik girişimleri 1914 yılının Eylül ayında daha Osmanlı Devleti savaşa girmeden önce başlamıştır. Teşkilatın öncelikli amacı "*İngiliz ve Rus nüfuzu altındaki İran'da çeteler oluşturarak bölgede etkinlik kazanmak olarak*" belirlenmiştir. İran'da nüfuz kazanılarak İngilizlerin ve Rusların İran'da çıkartılmaları ve sonrasında İran üzerinden Kafkasya'ya da nüfuz edilerek Rusların sıkıştırılmaları hedeflenmiştir. Ayrıca İran üzerinden Afganistan'a da nüfuz edilebileceği düşünülmüştür. Bu sayede Afganistan'ın savaşa sokulması ve İngiliz kontrolündeki Hindistan'a baskı yapılması tasarlanmıştır (BOA, HR SYS, D. 2337, G. 3, 41). İran'da başarı kazanılması durumunda Afganistan ve Hindistan'a yönelik faaliyetlerin büyük ihtimalle başarılı olacağı varsayılmıştır (BOA, HR SYS, D. 2338, G. 31, 1 ve BOA, HR SYS, D. 2338, G. 37, 1). Teşkilat-ı Mahsusa'nın İran'a yönelik ilk faaliyetinin başına Enver Paşa tarafından Rauf (Orbay) Bey getirilmiştir. Rauf Bey'e İran'da aşiretlerden gönüllü toplayarak bir kuvvet oluşturmaları ve bu kuvvetle Rusları İran'dan çıkartması görevi verilmiştir. Rauf Bey'den ayrıca Rusları mağlup ettikten sonra İran'daki İngiliz nüfuzunu ortadan kaldırması talep edilmiştir. Bu girişimlerin başarılı olması durumunda Rauf Bey'in emrindeki kuvvetlerle Afganistan'a gitmesi tasarlanmıştır. Böylece gerek İran üzerinden bağlantı sağlanması ve gerek de bu kuvvetlerin etkisiyle Afganistan'ın İngiltere'ye karşı savaşa sokularak Hindistan'a saldırması planlanmıştır. Bu girişimin Almanya ile beraber yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Ancak Rauf Bey İran'da düşündüğü kadar gönüllü toplayamamıştır. İngilizlerin nüfuzu altındaki aşiretlerin saldırılarına maruz kalan Rauf Bey, Ruslara karşı da zafer kazanamamış ve bu nedenle Afganistan'a ulaşamamıştır. Ayrıca Almanlarla

yaşanan sorunlar da planın başarısız olmasında önemli etken teşkil etmiştir (ATASE, BDH, K. 3610, D. 30, F. 1-25). Rauf Bey bir bakıma İran'da rehin kalmış ve daha sonra başarısızlığı kabul ederek geri dönmüştür (Keleşyılmaz, 1999: 91). Ömer Naci Bey de Rauf Bey'e benzer bir planla Ruslara karşı savaşmak üzere İran'a gönderilmiştir İran'a giden Ömer Naci Bey oluşturduğu çete ile Ruslarla savaşmış ancak mağlup olmuştur. Bunun üzerine bu mücadelenin çetelerle yürütülemeyeceğini fark ederek kendisine düzenli ordu birlikleri verilmesini talep etmiştir. Ancak bir süre sonra hastalanarak vefat etmiştir. İran üzerinden Kafkasya'ya da bazı çete gönderme girişimleri olmuştur. Fakat bu çetelerle düzenli iletişim kurulamamıştır. Ayrıca çetelere gereken silah, cephane ve para desteği de sağlanamamıştır. Böylece Rusya'yı İran üzerinden sıkıştırma planı başarısız olmuştur. Osmanlı Devleti İran'da İngiliz ve Rus nüfuzunu kırmakta başarısız olmuştur. Bu nedenle İran'ı kendi yanında savaşa sokmayı başaramamıştır. İran'ın savaş dışı kalması ve İran üzerinden bağlantı kurulamaması dolayısıyla Afganistan'ı savaşa sokma projesi de başarısız olmuştur. Afganistan'a gönderilen heyetler ülkeyi Osmanlı Devleti ve Almanya'nın yanında savaşa girmeye ikna edememişlerdir (Keleşyılmaz, 1999: 101). Afganistan aşiretleri içinde savaşa girme taraftarı olanlar bulunmasına rağmen Afgan Emiri İngiltere'den büyük miktarda maddi destek alarak ülkesini savaş dışında bırakmıştır. Afgan Emirinin bu kararı nedeniyle Teşkilat-ı Mahsusa'nın, Afganistan üzerinden Hindistan'a saldırı planı imkansız hale gelmiştir. İran'da yaşanan başarısızlık bir bakıma Afganistan'ın da kaybına yol açmıştır. Ancak her şeye rağmen hem Almanya hem de Teşkilat-ı Mahsusa savaş süresince inceleme ve propaganda yapmak üzere bazı kişileri Afganistan'a göndermişlerdir (Keleşyılmaz, 1999: 58). Fakat bu tarz girişimlerden herhangi bir sonuç alınamamıştır.

1.4-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Balkanlardaki Faaliyetleri

Balkan coğrafyası İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tarihinde büyük öneme sahiptir. Cemiyetin ortaya çıktığı ve iktidara geldiği yer olarak Balkanlar, cemiyeti önemli ölçüde şekillendirmiştir. Bu sebepten İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen yöneticileri için Balkanlar her zaman önemsenen bir bölge olmuştur. Bu nedenle her fırsatta İttihat ve Terakki bölge ile ilgili girişimlerde bulunmuştur. İkinci Balkan Savaşı sırasında Süleyman Askeri Bey liderliğinde bölgede görev yapan çeteler Batı Trakya Cumhuriyeti'ni kurarak bölgeyi Osmanlı Devleti'ne kazandırmaya çalışmışlardır. Bu girişimin kısmi başarısı üzerine Birinci Dünya Savaşı öncesinde bölgeye yönelik bazı girişimler planlanmıştır. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi sonrasında bölgeye Teşkilat-ı Mahsusa vasıtasıyla bazı ufak çeteler gönderilmiştir. Bu çeteler için Bulgar çeteleri ile ortak yürütecekleri bir hareket planı hazırlanmıştır. Çetelerin başında Mehmet Ali Bey, İsmail Hakkı Bey, İrfan Bey, Hafız Recep, Yahya Kaptan ve Halil Efendi gibi isimler yer almışlardır (Denker, 2006: 271-272). Bölgeye gönderilen çetelere verilen başlıca görev, Sırp ve Yunan çeteleri ile mücadele etmek olarak belirlenmiştir. Çetelerden ayrıca zaman zaman Sırp ordusunun lojistik kollarına saldırarak Sırp ordusunu meşgul etmeleri ve böylece Avusturya-Macaristan'a katkı sağlamaları istenmiştir. Bulgar toprakları üzerinden yapılan bu saldırılar nedeniyle Bulgaristan'ın savaşa girmek zorunda kalacağı da düşünülmüştür. Türk ve Bulgar çetelerinin Sırp çetelerine ortak saldırıları başarılı olmuş ve planın ilk bölümü gerçekleştirilmiştir. Ancak zamanla Türk çeteleri ile Bulgar çeteleri arasında sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Bu sürtüşmeler nedeniyle yeni bir plan hazırlanmış ve çetelerin ayrı hareket etmeleri kararlaştırılmıştır (Denker, 2006: 269). Bu durum mücadelenin gidişatını olumsuz etkilemiştir. Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a karşı yürüttüğü savaşta başarılı olamaması üzerine Almanya Sırbistan'ı işgal etmiştir. Bu nedenle Sırbistan'a yönelik saldırıları sürdürmenin anlamı kalmamıştır. Daha sonra Bulgaristan'ın Birinci Dünya Savaşı'na dahil olması nedeniyle Balkanları kontrol etme görevi Bulgar kuvvetlerine bırakılmış ve çete faaliyetlerine son verilmiştir.

1.5-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kuzey Afrika'daki Faaliyetleri

Birinci Dünya Savaşı süresince Osmanlı Devleti Teşkilat-ı Mahsusa vasıtasıyla Kuzey Afrika'da da İtilaf Devletleriyle mücadele etmiştir. Teşkilat bu bölgede birkaç farklı devletle farklı coğrafyalarda mücadele etmeye çalışmıştır. Bu girişimlerden biri Fas'ta Fransızlara karşı yürütülen girişim olmuştur. (ATASE, BDH, K. 1021, D. 7, F. 1-16). Fas'ta bulunan aşiretlerin örgütlenerek Fransızlara karşı mücadele etmelerini öngören bir Teşkilat-ı Mahsusa planı daha Osmanlı Devleti savaşa girmeden önce hazırlanmıştır. Bu planı hayata geçirmek için Miralay Tahir Bey 1914 yılı Eylül ayında İspanya'ya gönderilerek Fas'ta yürütülecek mücadelenin başına geçmiştir (Tetik, 2014: 35). Fas'ın eski sultanı Mevlay Hafız ile görüşen Tahir Bey onun vasıtasıyla Fas'taki aşiretler üzerinde önemli nüfuz kazanmıştır (BOA, HR SYS, D 2392, G 5, 23). Tahir Bey'in girişimleri sonrasında Fas'ta Fransızlara karşı direniş hareketi hız kazanmıştır (BOA, HR SYS, D. 2410, G. 19, 2). Teşkilat-ı Mahsusa'nın Fas'a yönelik planlarına Almanya da ortak olmuştur. Osmanlı Devleti mücadeleyi örgütlerken Almanya'nın da silah, cephane ve para desteği sağlaması öngörülmüştür. Fakat mücadelenin gelişmesi ile beraber, Fas'ı nüfuz bölgesi olarak gören Almanya, Osmanlı Devleti'nin bölgedeki etkinliğinden rahatsız olmaya başlayarak mücadelenin kendisine bırakılmasını talep etmeye başlamıştır (ATASE, BDH, K. 1830, D. 13, F 1-96). Almanya isteğini elde etmek için bir süre sonra mücadeleye verdiği desteği kesmiştir. Almanya'nın bu tavrı Fas'taki mücadeleyi olumsuz etkilemiştir (Tetik, 2014: 73). Almanya mücadeleyi kendi yönetmek için Osmanlı Devleti'ne baskı yaparak Tahir Bey'in geri çağırılmasını istemiştir. Bu nedenle bir süre sonra Enver Paşa Tahir Bey'i geri çağırmıştır (ATASE, BDH, K. 1830, D. 13, F. 1-135). Sonunda Almanya Fas'taki mücadelenin kendisine bırakılmasını Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmiştir. Buna rağmen Almanya aşiretler üzerinde nüfuz kuramamış, Mevlay Hafız ile de uzlaşma sağlayamamıştır (Tetik, 2014: 93). Başlangıçta yapılan plan başarılı olmasına rağmen Almanya'nın fikir değiştirerek mücadeleyi kendi tekeline alması başarısızlığa yol açmıştır. Ancak her şeye rağmen Fas'ta yürütülen girişim bir miktar Fransız askerinin bölgeye gönderilmesine yol açmıştır. Bu durum da Fransa'nın Çanakkale Cephesi'ne daha fazla asker göndermesine engel olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Teşkilat-ı Mahsusa aracılığıyla mücadele yürüttüğü bir başka bölge Trablusgarp olmuştur. İtalya'nın taraf değiştirerek İtilaf Devletleri'nin yanında savaşa girmesi üzerine 1915 yılından itibaren Teşkilat-ı Mahsusa, Trablusgarp'ta girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Teşkilat bölgeye gönderilen subayların aşiretleri örgütleyerek İtalyanlarla mücadele etmelerini planlamıştır. Almanya da bu plana dahil olmuş ve bölgeye personel, silah, cephane ve para gönderme meselesini üstlenmiştir. Böylece İtalyanların Trablus'ta meşgul edilerek Avusturya-Macaristan'ın rahatlatılması düşünülmüştür. Ayrıca Trablus'ta kazanılan başarı sonrasında Trablus üzerinden Mısır'a da saldırılması ve böylece İngiltere'nin sıkıştırılması planlanmıştır. Bölgede yürütülecek faaliyetin başına Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Bey getirilmiştir (ATASE, BDH, K. 1849, D. 103, F. 1-5). Nuri Bey yanında getirdiği subaylarla beraber aşiretlerden savaş gücü oluşturmaya çalışmıştır. Bölgeye malzeme sevkiyatını da Alman denizaltıları sağlamıştır. Fakat İngiliz ve İtalyan donanmalarının Akdeniz'deki üstün konumu nedeniyle malzeme sevkiyatı genelde sekteye uğramıştır. Oluşturulan kuvvetler İtalyanlara karşı bazı başarılar göstermiş ancak malzeme sevkiyatının yetersiz olması nedeniyle kısa sürede cephane sıkıntısı baş göstermiştir (ATASE, BDH, K. 1815, D. 370, F. 2-4. Mücadele devam ederken Osmanlı Devleti ile Almanya arasında Trablusgarp konusunda nüfuz yarışı başlamıştır. Bu rekabet malzeme sıkıntısı ile birlikte Nuri Bey için ciddi bir sorun olmuştur (ATASE, BDH, K. 1849, D. 103, F. 1-37). Bunun dışında bölgede etkin olan Şeyh Ahmet es Senusi ile Nuri Bey arasında İngiltere'ye karşı saldırı konusunda fikir ayrılığı yaşanmıştır. Şeyh İngilizlere saldırmaya karşı çıkmış bu nedenle Teşkilat-ı Mahsusa'nın Mısır'a yönelik planları askıya alınmıştır (ATASE, BDH,

K. 1849, D. 6, F. 1-336). Teşkilat-ı Mahsusa'nın teşvikiyle İngiltere'ye karşı Sudan'da Ali Dinar'ın öncülük ettiği bir isyan başlamıştır. Ancak Ali Dinar'a vaat edilen yardım Şeyh Ahmet es Senusi'nin karşı çıkması nedeniyle Trablus üzerinden gönderilememiştir. Böylece isyancılar malzeme sıkıntısı çekmiş ve İngilizler isyanı kolaylıkla bastırmışlardır. Her türlü zorluğa rağmen Trablusgarp'ta İtalya'ya karşı sürdürülen mücadele devam etmiştir. 1918 yılında Enver Paşa kardeşi Nuri Bey'i Kafkasya'da görevlendirmek üzere geri çağırmıştır. Trablusgarp'taki mücadelenin başına şehzade Osman Fuat Efendi gönderilmiştir. İttihat ve Terakki Hükümeti çekilmeden hemen önce Enver Paşa Osman Fuat Efendi'den Trablusgarp'taki mücadeleyi devam ettirmesini rica etmiştir. Fakat Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetmesiyle beraber ateşkes hükümleri gereğince Trablus'taki Osmanlı subayları mücadeleye son vermek zorunda kalmışlardır. İtalya böylece bölgede tam hakimiyet sağlamayı başarmıştır.

1.6-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Mısır'a Yönelik Faaliyetleri

Osmanlı Devleti Almanya'nın isteğiyle Mısır'daki İngilizlere yönelik çeşitli planlar hazırlamıştır. Bir yandan Osmanlı Ordusu'nun Süveyş Kanalı'na bir hareket düzenlemesi öngörülmüş diğer yandan Teşkilat-ı Mahsusa'nın Mısır içinde isyan çıkartması tasarlanmıştır. Teşkilattan ayrıca Süveyş civarında istihbarat toplaması ve bölgede oluşturacağı gönüllü kuvvetlerle Osmanlı Ordusunu desteklemesi de talep edilmiştir. Birinci Kanal Harekatı Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu tarafından düzenlenmiştir. Harekattan önce Teşkilat-ı Mahsusa tarafından Kuşçubaşı Eşref Bey, Sapancalı Hakkı, İzmitli Mümtaz gibi kişiler Süveyş civarına gönderilerek kendilerinden istihbarat toplamaları ve çeteler oluşturmaları istenmiştir. Teşkilat ayrıca Mısır içinde de hücreler oluşturmaya çalışmıştır. Bu girişimlerin Kanal Harekatı'nın başarı şansını arttıracakı düşünülmüştür. Teşkilat-ı Mahsusa aynı dönemde Trablusgarp üzerinden Mısır'ın batısına bir saldırı düzenleyerek İngiliz kuvvetlerini bölmeyi de tasarlamış ancak bu plan hayata geçirilememiştir (ATASE, BDH, K. 1836, D. 35, F. 16). Kuşçubaşı Eşref Bey, Sapancalı Hakkı, İzmitli Mümtaz gibi kişilerin yönettiği çetelerin Süveyş Kanalı'na yönelik saldırıları da etkisiz kalmıştır. Teşkilatın Mısır'da ayaklanma çıkarma girişimleri ise İngilizlerin aldığı önlemler nedeniyle başarısız olmuştur. Bütün bunlardan sonra ateş gücü ve sayı avantajına sahip İngiliz kuvvetleri Osmanlı saldırısını püskürtmüştür. İkinci Kanal Harekatı'nın da başarısız olması sonrasında Mısır'a yönelik Teşkilat-ı Mahsusa faaliyetleri giderek azalmıştır.

1.7-Teşkilat-ı Mahsusa'nın Rusya'ya Yönelik Faaliyetleri

Teşkilat-ı Mahsusa Birinci Dünya Savaşı boyunca Rusya'ya yönelik pek çok girişimde bulunmuştur. 1917 yılında Rusya'da devrim sonrasında ortaya çıkan kaos Osmanlı Devleti için büyük bir fırsat teşkil etmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa Müslümanları kullanarak Rusya'daki kaosu arttırmaya çalışmıştır. Rusya'da yaşayan azınlıkları isyana teşvik ederek Rusya'nın savaş dışına itilmesi düşünülmüştür. Bunu sağlayabilmek için Teşkilat-ı Mahsusa Rusya içindeki azınlıkları ve özellikle Müslümanları organize etmeye çalışmıştır. Aslında teşkilatın Rusya'ya yönelik faaliyetleri Birinci Dünya Savaşı'nın başında başlamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın Rusya'da yürüttüğü faaliyetler Stockholm Elçiliği vasıtasıyla yönetilmiştir. Bu faaliyetleri yönetmek üzere İsmail Canbolat Bey Stockholm'e elçi olarak gönderilmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa çalışanları Rusya'ya yönelik istihbarat ve propaganda faaliyeti yürütmek için diplomat kılığında İsveç'e gönderilmişlerdir (Shaw, 2013: 344). Rusya'dan kaçarak Osmanlı Devleti'ne sığınan nüfuzlu kişiler de azınlıklar üzerinde etkili olabilmek için teşkilat tarafından kullanılmışlardır. Bu kişiler arasında en çok Abdürreşid İbrahim Bey'den faydalanılmıştır (Balcıoğlu, 2001: 36). Daha Birinci Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı Devleti'ne iltica etmiş olan İbrahim Bey, savaş boyunca Rusya'ya yönelik girişimlerde pek çok kez görev almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa 1915 yılında "Rusya'da Sakin Müslüman Türk-Tatarların Haklarını Müdafaa Cemiyeti" ismiyle bir cemiyet kurarak

Rusya'da yaşayan Müslümanlara yönelik propaganda yapmaya başlamıştır (ATASE, BDH, K. 1836, D. 38, F.1). Teşkilat-ı Mahsusa savaş boyunca ortaya çıkan her fırsatta Rusya aleyhine girişimde bulunmaya çalışmıştır. Rusya'daki Müslümanları kıskırtmak için Avrupa'da toplanan sosyalist kongrelerden de faydalanmaya çalışmıştır. Bu tarz kongrelere teşkilat tarafından temsilciler gönderilmiş ve bu kişilerin Rusya'daki Müslümanların durumu hakkında konuşmalar yapmaları planlanmıştır. Yusuf Akçura Teşkilat-ı Mahsusa'nın bu alanda en çok kullandığı isim olmuştur (Akçura, 2019; s. 121). 1916 yılında Lozan'da III. Milliyetler Konferansı düzenlenmesine karar verilmesi üzerine teşkilat bu fırsatı da değerlendirmeye çalışmıştır. Bu konferansta Teşkilat-ı Mahsusa Rusya karşıtı konuşmalar yapmak üzere bir heyet hazırlamıştır. Rusya'da yaşayan Müslümanlara yönelik propaganda için teşkilatın finanse etmesiyle gazete ve dergiler de çıkartılmıştır. Ayrıca Avrupa kamuoyunda Rusya'daki azınlıklar lehine propaganda yapmak için de bazı projeler hazırlanmıştır. Berlin'de bulunan Abdülaziz Çaviş teşkilatın basın faaliyetlerini yönetmiştir. Bu faaliyetler kapsamında çıkarılan "El-Alem-ül İslam" isimli dergi en çok önem verilen araç olmuştur. Abdülaziz Çaviş, basın faaliyetlerini yönetmenin yanı sıra her ay gereken para miktarını hesaplayarak İstanbul'a bildirmiştir. Tespit ettiği masraflar Teşkilat-ı Mahsusa tarafından karşılanmıştır (ATASE, BDH, K. 1839, D. 48, F. 1-44). Savaş ilerledikçe Rusya'da karışıklıklar artmış bu durumda Teşkilat-ı Mahsusa da Rusya'ya yönelik faaliyetlerini hızlandırmıştır. Teşkilat bünyesinde bulunan Fuat (Köprülü) Bey 5 Mart 1917 günü Rusya'daki azınlıklara yönelik bir plan hazırlamıştır. Bu plan kısa ve uzun vadeli olarak iki parçadan oluşmuştur. Kısa vadeli plan Rusya'nın savaştan çekilmesine odaklanırken uzun vadeli plan Müslümanların Rusya içinde önemli bir güç haline gelmesini hedeflemiştir. Planda Müslümanların Rusya içinde etkin hale gelebilmeleri için İstanbul'un kontrolünde hareket etmeleri gerektiği vurgulanmıştır (ATASE, BDH, K. 1844, D. 73, F. 1-12). Teşkilat çalışanı olan Ali Kemal Bey de Rusya hakkında başka bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda da yine Rusya'daki Müslümanların başarılı olabilmeleri için Osmanlı Devleti'nin desteğinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Daha önce Rusya'da yaşamış ve Müslümanlar üzerinde nüfuz sahibi kişilerin Teşkilat-ı Mahsusa'nın Rusya'ya yönelik faaliyetlerinde görevlendirilmeleri önerilmiştir. Raporunda Ali Kemal Bey Osmanlı Devleti'nde bu özelliklere sahip pek çok kişinin yaşadığını vurgulamıştır (ATASE, BDH, K. 1862, D. 152, F. 1-2). Mart 1917'de Stockholm'de Rusya'daki azınlıkların toplayacağı kongreye katılmak üzere teşkilat tarafından bir heyet oluşturulmuştur. Azınlıklara yönelik propaganda yapmakla görevlendirilen bu heyette Abdürreşid İbrahim Bey, Hüseyinzade Ali Bey ve Yusuf Akçura görevlendirmiştir (ATASE, BDH, K. 1944, D. 73, F. 1-15). Fakat Rusya'daki karışık durum nedeniyle pek çok azınlık temsilcisi ülkeden ayrılamamıştır. Bu nedenle kongre daha sonraki bir tarihe ertelenmiştir. 1918 yılında Rusya'da kaos artarken Teşkilat-ı Mahsusa da istihbarat ve propaganda faaliyetlerine devam ederek ülkedeki karışıklığı arttırmaya çalışmıştır. Bolşeviklerin iktidara gelmesi sonrasında Rusya, Almanya ve müttefikleri ile barış yaparak savaştan çekilmeye çalışmıştır. Yürütülen müzakereler sonucunda 3 Mart 1918 günü imzalanan Brest-Litovsk Antlaşması ile Rusya savaştan çekilmiştir. Fakat aynı yılın sonbaharında Osmanlı Devleti ve Almanya da savaşı kaybetmiştir. Böylece Teşkilat-ı Mahsusa'nın Rusya'ya yönelik faaliyetleri sonuçsuz kalmıştır.

Sonuç

Teşkilat-ı Mahsusa temelde Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı ordusuna yardımcı olmak için kurulmuştur. Bu nedenle teşkilat öncelikle farklı coğrafyalarda gayri nizami harp yürütmeye çalışmıştır. Daha önce Trablusgarp ve Balkan Savaşları sırasında benzer girişimlerin sonuç vermesi Enver Paşa'yı bu konuda cesaretlendirmiştir. Almanya'nın, Halifenin Müslümanlar üzerindeki etkisinden yararlanma düşüncesi de teşkilatın çalışmalarını

etkilemiştir. Teşkilat-ı Mahsusa böylece İtilaf Devletleri kontrolünde yaşayan Müslümanlar arasında cihat propagandası yapmakla görevlendirilmiştir. Teşkilat bu faaliyetlerinin yanı sıra İtilaf Devletleri'nin Osmanlı tebaasını isyana teşvik etme girişimlerini de önlemeye çalışmıştır. Ayrıca zaman zaman istihbarat toplama meselesiyle de ilgilenmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa'nın personeli ağırlıklı olarak İttihat ve Terakki üyesi subaylardan ve fedailerden oluşmuştur. Örgütün öncelikli hedefinin askeri olması dikkate alındığında bu durum doğal karşılanmalıdır. Bu durum aynı zamanda Teşkilat-ı Mahsusa ile İttihat ve Terakki arasındaki bağı da göstermektedir. Ancak askeri disipline sahip olmayan bazı kişilerin İttihat ve Terakki içindeki konumları nedeniyle önemli girişimlerin başına getirilmeleri teşkilatın başarısını olumsuz etkilemiştir. Teşkilat farklı coğrafyalarda pek çok faaliyette bulunmuştur. Askeri faaliyetler ağırlıkta olmakla birlikte teşkilat, propaganda ve istihbarat girişimlerinde de bulunmuştur. Teşkilatın askeri girişimlerini kısaca değerlendirmek gerekirse; Kafkasya'da Rusya'ya karşı yürütülen faaliyet bölgeye gönderilen kişilerin gayri nizami harp konusunda yetersiz olmaları nedeniyle başarısız olmuştur. Balkanlarda yürütülen faaliyet küçük çaplı olmuş ve bir süre sonra ihtiyaç kalmadığı için sonlandırılmıştır. İran, Trablusgarp ve Fas'a yönelik faaliyetler ise kısmen etkili olmuş ancak lojistik olarak yeterince desteklenemedikleri için etkileri sınırlı kalmıştır. Askeri alanda istenilen başarıların gelmemesi üzerine savaşın ortalarından itibaren teşkilat daha merkezi ve sivil bir hale gelmeye başlamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın başına Ali Başhampa'nın getirilmesiyle birlikte teşkilat daha çok İslam alemine yönelik propaganda faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Rusya'da yaşanan devrim sonrasında bu coğrafya da teşkilatın öncelikli hedeflerinden birisi haline gelmiştir. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetmesi ile beraber Teşkilat-ı Mahsusa'nın faaliyetleri sona ermiştir. Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında teşkilat resmen ortadan kalkmıştır. Genel olarak bakıldığında Teşkilat-ı Mahsusa Osmanlı Devleti'nin son yıllarının yanı sıra Milli Mücadele dönemine de etki etmiştir. Teşkilatın resmen ortadan kaldırılması sonrasında pek çok vatansever teşkilat üyesi Milli Mücadele'ye katılarak önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Ayrıca Teşkilat-ı Mahsusa deneyimi gerek Milli Mücadele gerekse Cumhuriyet dönemi istihbarat yapılanmalarına da kaynaklık etmiştir.

KAYNAKLAR

1-Arşiv Belgeleri

Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı Arşivi (ATASE), Birinci Dünya Harbi Koleksiyonu (BDH), Klasör (K) 1021, Dosya (D) 7, Fihrist (F) 1-16.

ATASE, BDH, K. 1836, D. 35, F. 16.

ATASE, BDH, K. 1830, D. 12, F. 13.

ATASE, BDH, K. 249, D. 1036, F. 18.

ATASE, BDH, K. 1828, D. 1, F. 1-19.

ATASE, BDH, K. 1830, D. 12, F. 7-1.

ATASE, BDH, K. 1830, D. 13, F. 1-96.

ATASE, BDH, K. 1830, D. 13, F. 1-135.

ATASE, BDH, K. 1849, D. 103, F. 1-5.

ATASE, BDH, K. 1849, D. 6, F. 1-336.

ATASE, BDH, K. 1815, D. 370, F. 2-4.

ATASE, BDH, K. 1849, D. 103, F. 1-37.

ATASE, BDH, K. 3610, D. 30, F. 1-25.
ATASE, BDH, K. 1836, D. 38, F.1.
ATASE, BDH, K. 1839, D. 48, F. 1-44.
ATASE, BDH, K. 1844, D. 73, F. 1-12.
ATASE, BDH, K. 1862, D. 152, F. 1-2.
ATASE, BDH, K. 1944, D. 73, F. 1-15.
Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Şifre Kalemi (DH ŞFR), Dosya (D) 49, Gömlek (G) 23, 1.
BOA, Babıali Evrak Odası (BEO), D. 3629, G. 272130, 3.
BOA, Hariciye Siyasi (HR SYS), D. 2337, G. 3, 41.
BOA, HR SYS, D. 2337, G. 3, 34.
BOA, HR SYS, D. 2338, G. 31, 1.
BOA, HR SYS, D. 2338, G. 37, 1.
BOA HR SYS, D. 2392, G. 5, 23.
BOA, HR SYS, D. 2410, G. 19, 2.

2-Araştırma Eserleri

- Akçura, Y. (2019), *Hatıralarım*, Hece Yayınları, İstanbul.
- Akşin, A. (1991) *Atatürk'ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bilgin, M. (2017), *Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya Misyonu ve Operasyonları*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Balcıoğlu, M: (2001), *Teşkilat-ı Mahsusa'dan Cumhuriyet'e*, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Denker, A. (2006), *Birinci Dünya Savaşı'nda Teşkilat-ı Mahsusa*, haz. Metin Martı, Arma Yayınları, İstanbul.
- Kabacalı, A. (2000), *Talat Paşa'nın Anıları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Keleşyılmaz, V. (1999), *Teşkilat-ı Mahsusa'nın Hindistan Misyonu (1914-1918)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Ortaylı, İ. (2014), *İmparatorluğun Son Nefesi Osmanlı'nın Yaşayan Mirası Cumhuriyet*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Shaw, S. (2013), *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu; Savaşa Giriş*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Stoddart, P. (2003), *Teşkilat-ı Mahsusa*, Çev. Tansel Demirel, Arma Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, N. (2008), *Teşkilat-ı Mahsusa'nın Reisi Süleyman Askeri Bey Hayatı Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Tekin, N. (2017), *Gizemli Örgütler Teşkilat-ı Mahsusa ve İttihat ve Terakki*, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Tetik, A. (2014) *Teşkilat-ı Mahsusa (Umur-ı Şarkıye Dairesi) Tarihi Cilt 1: 1914-1916*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

AN OVERVIEW OF THE ACTIVITIES OF TEŞKILAT-I MAHSUSA IN THE FIRST WORLD WAR

ABSTRACT

The Ottoman Empire signed an alliance agreement with Germany right after the start of the First World War. After the Alliance treaty, political and military targets were determined in the meeting held among the leaders of the Committee of Union and Progress to determine the policy to be followed. In this meeting, it was also decided to set up an Teşkilat-ı Mahsusa, which would carry out a guerilla war for the army. Establishment of Teşkilat-ı Mahsusa, immediately after the alliance signed with Germany, shows that Germany is also looking at this kind of initiative. It was established under the proposal of Teşkilat-ı Mahsusa Enver Pasha under the Ministry of War. Süleyman Askeri Bey, who dealt with the guerilla war, was brought to the head of the Teşkilat-ı Mahsusa. The next two presidents were elected among soldiers of military origin. Unionist officers formed the core of the organization. Teşkilat-ı Mahsusa carried out activities in the Balkans, Caucasus, Morocco, Tripoli, Afghanistan, Iran, Iraq and Syria during the First World War. However, during the war, the Teşkilat-ı Mahsusa underwent some changes. After Ali Başhampa, a civilian, became the president, the name of Teşkilat-ı Mahsusa became Umur-ı Şarkıye Dairesi, and Teşkilat-ı Mahsusa became more central and civil. Following this change, Teşkilat-ı Mahsusa started to conduct propaganda rather than military activity. In this article, the activities carried out by Teşkilat-ı Mahsusa during the First World War will be evaluated.

Keywords: Teşkilat-ı Mahsusa, Enver Pashaa, the Committee of Union and Progress, the Ottoman Empire